

Stundu vērošana un analīze efektīva mācību procesa sekmēšanai

Andžela Sokolova

20.11.2019.

Stundu vērošana...

Kas nāk prātā dzirdot šo vārdu
savienojumu?

- Kad esmu pēdējo reizi vērojis stundu?
- Kāpēc?
- Kādi secinājumi?

- Kad manu stundu pēdējo reizi kāds ir vērojis?
- Kāpēc?
- Kādi secinājumi?

Šodien:

- Ko varam ieraudzīt stundā?
- Kādai jābūt mācību stundai?
- Kāpēc ir vērts vērot stundas?
- Kā skolā veidot stundu vērošanas kultūru?

**skolotāja profesionālā
izaugsme (vēro kolēģi)**

atbalstīt jauno skolotāju
mācību procesā (vēro mentors,
konsultants, prkatiķis, kolēģis)

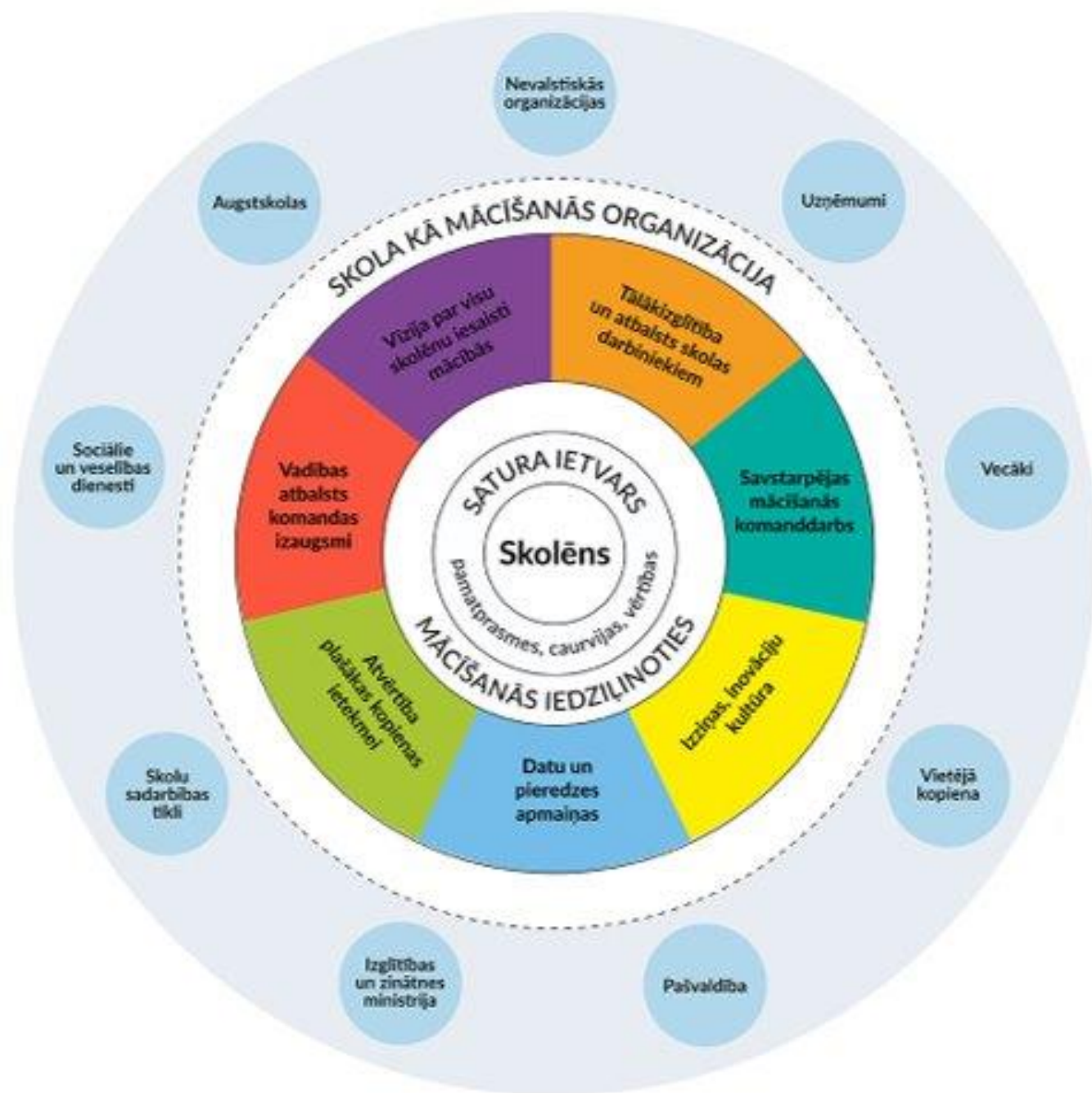
Stundu vērošanas mērķi

novērtēt skolotāja darbu
(vēro administrācija,
kvalitātes vērtētājs)

cits

Ko varam vērot stundā?

- Stundas efektivitāte
- Mācību priekšmeta saturs, metožu izvēle
- Jaunu metožu, pieeju izmēģināšana
- Formatīvā vērtēšana stundā
- Klasvadības paņēmieni
- Skolēnu un skolotāja savstarpējās attiecības
- Skolēnu(a) darbība stundā
- Problēmsituācijas risinājuma meklēšana
- u.c.

Pamatizglītības obligāto saturu veido:

Caurviju prasmes:

- kritiskā domāšana un problēmrisināšana
- jaunrade un uzņēmējspēja
- sadarbība
- pilsoniskā līdzdalība
- digitālā pratība
- **pašvadīta mācīšanās**

Sociāli
Emocionālā
Mācīšanās
(SEM)

- zināšanas, izpratne un pamatprasmes valodu, sociālās un pilsoniskās, kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā, dabaszinātņu, matemātikas, tehnoloģiju, veselības un fiziskās aktivitātes mācību jomās

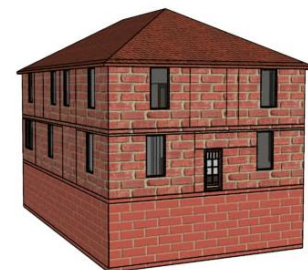
Zināšanas

Prasmes

Caurvijas

Lietpratīgs
rezultāts

Kritiskā domāšana un problēmrisināšana

Mērķis

Skolēns:

- rūpīgi un mērķtiecīgi izzina, analizē un izvērtē dažāda veida informāciju un situācijas, izprot to kontekstu;
- pieņem izsvērtus lēmumus, uzņemas par tiem atbildību;
- rīkojas, lai izstrādātu un ieviestu risinājumus problēmām;
- kompleksās situācijās lieto efektīvas problēmrisināšanas stratēģijas, un izvērtē savu sniegumu.

Kritiskā domāšana un problēmrisināšana

Mērķis

Skolēns:

- rūpīgi un mērķtiecīgi izzina, analizē un izvērtē dažāda veida **informāciju** un situācijas, izprot to kontekstu;
- pieņem izsvērtus **lēmumus**, uzņemas par tiem atbildību;
- rīkojas, lai izstrādātu un ieviestu **risinājumus** problēmām;
- kompleksās situācijās lieto efektīvas problēmrisināšanas stratēģijas, un **izvērtē** savu sniegumu.

Kritiskā domāšana un problēmrisināšana

Skolēni veic:

interpretēšanu, analīzi, sintēzi novērtēšanu
risinot problēmas vai veidojot savas zināšanas (zināšanu
konstruēšana).

Iespējamās metodes:

Gadījuma analīze, simulācijas, diskusijas, eksperimenti,
pētniecības projekti, debates, darbs ar informāciju u.c.

Svarīgi:

Pedagogam veicināt procesu nodarbībās vai stundās, kas ļauj
pašiem skolēniem risināt vienkāršas un kompleksas
problēmas, vadot procesu un uzdodot uzvedinošus
jautājumus.

Beidzot 3. klasi	Beidzot 6. klasi	Beidzot 9. klasi
1.1. Formulē atvērtus, uz izziņu vērstus jautājumus ar personisko pieredzi saistītās situācijās. Vienkāršu informāciju salīdzina, interpretē, novērtē, savieno un grupē pēc dotajiem kritērijiem. Meklē pārbaudītus faktus, pats tos pārbauda	1.1. Formulē atvērtus, uz izziņu vērstus jautājumus situācijās ar dažādiem kontekstiem. Salīdzina, interpretē, novērtē, savieno informāciju, grupē to pēc dotajiem un paša radītajiem kritērijiem. Pārlicinās, vai iegūta pietiekami vispusīga un precīza informācija, pārbauda tās ticamību	1.1. Formulē atvērtus, uz izziņu vērstus jautājumus problēmsituācijās un situācijās, kas ietver vairākas jomas. Izvērsti un plānveidīgi raksturo rezultātus, savu darbību. Mērķtiecīgi izzina, analizē, izvērtē un savieno dažāda veida informāciju un situācijas, izprot to kontekstu. Tiecas iegūt vispusīgu un precīzu informāciju, nosaka atsevišķus faktorus, kas traucē iegūt patiesu informāciju

Beidzot 3. klasi	Beidzot 6. klasi	Beidzot 9. klasi
1.1. Formulē atvērtus, uz izziņu vērstus jautājumus ar personisko pieredzi saistītās situācijās. Vienkāršu informāciju salīdzina, interpretē, novērtē, savieno un grupē pēc dotajiem kritērijiem. Meklē pārbaudītus faktus, pats tos pārbauda	1.1. Formulē atvērtus, uz izziņu vērstus jautājumus situācijās ar dažādiem kontekstiem. Salīdzina, interpretē, novērtē, savieno informāciju, grupē to pēc dotajiem un paša radītajiem kritērijiem. Pārlicinās, vai iegūta pietiekami vispusīga un precīza informācija, pārbauda tās ticamību	1.1. Formulē atvērtus, uz izziņu vērstus jautājumus problēmsituācijās un situācijās, kas ietver vairākas jomas. Izvērsti un plānveidīgi raksturo rezultātus, savu darbību. Mērķtiecīgi izzina, analizē, izvērtē un savieno dažāda veida informāciju un situācijas, izprot to kontekstu. Tiecas iegūt vispusīgu un precīzu informāciju, nosaka atsevišķus faktorus, kas traucē iegūt patiesu informāciju

Jaunrade un uzņēmējspēja

Mērķis

Skolēns:

- meklē un saskata daudzveidīgas iespējas uzlabot dzīves kvalitāti sev un citiem.
- ar drosmi un interesi izmanto iztēli, lai radītu oriģinālus, vērtīgus un noderīgus produktus un risinājumus.
- uzņemas iniciatīvu un procesa vadību, lai tos mērķtiecīgi attīstītu dzīvotspējīgā piedāvājumā.

Jaunrade un uzņēmējspēja

Skolēni:

Izaicina esošo situāciju (zināšanas, procesus u.c.) un saskata jaunas iespējas to uzlabošanai.

Iespējamās metodes:

Uzdevumi, projekti, kas attīsta iztēli (vizualizācija, stāstu veidošana u.c.) , sakarību veidošana starp šķietami attāliem jēdzieniem, priekšmetiem, procesiem u.c. , unikālu ideju radīšana (sāukumā unikālas sev, tad grupā utt.), kas ir arī vērtīgas un noderīgas gan skolēnam pašam, gan sabiedrībai.

Svarīgi:

Pedagogam atbalstīt neparasto, nepieradināto, pārsteidzošo, spontāno, izvairīties no kritizēšanas, tiesāšanas, cenzūras, rosināt pārvērst, spēlēt, eksperimentēt ar jau esošām idejām

Beidzot 3. klasi	Beidzot 6. klasi	Beidzot 9. klasi
2.3. Ar pedagoga atbalstu nonāk pie sev jaunas un noderīgas idejas un īsteno to, nepadodas, ja neizdodas to īstenot, bet mēģina vēlreiz	2.3. Viens vai grupā spēj jau esošiem risinājumiem vai produktiem vairoto pievienoto vērtību, plāno darbu un apzina resursus, lai īstenotu radīto ideju. Saskaroties ar grūtībām, meklē atbalstu un izmanto to	2.3. Viens vai grupā spēj radīt jaunu un sev vai citiem noderīgu produktu vai risinājumu, prot vadīt procesu no idejas radīšanas līdz tās īstenošanai. Saskaroties ar grūtībām, neatlaidīgi meklē un rod risinājumu

Sadarbība

Mērķis

Skolēns:

- dažādās dzīves situācijās un atšķirīgās sabiedrības grupās izmanto sadarbību kā efektīvu veidu kopīga mērķa sasniegšanai;
- apzinās, kā paša emocijas, uzskati un vērtības ietekmē attiecības ar citiem cilvēkiem;
- veiksmīgi **sazinās, saprotas**, veido pozitīvas attiecības;
- mērķtiecīgi **strādā neviendabīgās grupās**;
- vienojas strīdīgos jautājumos un saskaņo rīcību, iecietīgi un ar cieņu izturas pret atšķirīgiem uzskatiem, cilvēku daudzveidību uzskata par vērtību.

Sadarbība

Skolēni:

Mācās **sarunāties, saprasties un strādāt**, izmantojot savas stiprās puses sadarbību mērķtiecīga rezultāta sasniegšanai.

Iespējamās metodes:

Grupu darbi, uzdevumi nelielās grupās, pasākumi, vērtēšana, lomu spēles, pētījumi, radošie darbi u.c.

Svarīgi:

Sadarbības augstākā pakāpe ir skolēna spēja veidot savstarpēji atkarīgus darbus, dalot atbildību, pieņemot kopīgus lēmumus, kontrolējot sevi, veidojot tolerantas darba attiecības ar atšķirīgiem cilvēkiem, respektējot viņu un savas vajadzības.

Beidzot 3. klasi	Beidzot 6. klasi	Beidzot 9. klasi
4.3. Sadarbojas ar citiem kopēju konstruktīvu uzdevumu veikšanai.	4.3. Strādā komandā, orientējas uz līdzvērtīgu ieguldījumu, pieņem un sadarbojas ar dažādiem cilvēkiem, lai sasniegtu konkrētu mērķi	4.3. Sadarbojas ar citiem atbilstoši situācijai, kā arī veido un vada komandu, ievērojot citu cilvēku vajadzības

Pilsoniskā līdzdalība

Mērķis

Skolēns:

- veido aktīvu dzīves pozīciju un nostiprina savu pārliecību par katra indivīda iespējām ietekmēt un izmainīt vidi un situāciju, kurā atrodas, sabiedrības un vides ilgtspēju saista ar indivīda ikdienas rīcību;
- saskata to gan lokālā, gan globālā mērogā;
- empātiski izzina daudzveidīgus uzskatus;
- rīkojas solidāri un atbildīgi;
- sarunu ceļā meklē un kopā ar citiem īsteno risinājumus pretrunīgām situācijām.

Pilsoniskā līdzdalība

Skolēni:

Pakāpeniski un mērķtiecīgi veicina **izpratni** par to, kā funkcionē dažādas **sistēmas, rīkojas sociāli un pilsoniski atbildīgi dažādās reālās situācijās** (piemēram, ekosistēmas, valstis, vēlēšanas, atkritumu šķirošanas u.c.)

Iespējamās metodes:

Aktīva skolēnu iesaistīšana skolas, sabiedrības, kopienas procesos, kur paši skolēni gūst pieredzi lēmumu pieņemšanā, analizē ietekmi uz sabiedrību, kopienu kopumā, realizē dažādus sociālus projektus, ierosina un organizē sabiedriski derīgus notikumus.

Svarīgi:

Pilsoniskā līdzdalība nav līdzdarbošanās, bet apzināta rīcība, izvērtējot cēloņsakarības un sekas.

Beidzot 3. klasi	Beidzot 6. klasi	Beidzot 9. klasi
5.3. Piedalās noteikumu un ar mācīšanos saistītu lēmumu pieņemšanā un ar pedagoga atbalstu rīkojas atbilstoši sabiedrībā pieņemtajām normām. Veic uzticētos pienākumus, saskata, ka rīcībai ir sekas, un uzņemas atbildību par savu darbu	5.3. Piedalās noteikumu un ar mācīšanos saistītu lēmumu pieņemšanā, mācību procesa plānošanā, pamato ar to saistītās izvēles, meklē visiem iesaistītajiem labāko risinājumu un ievēro sev izvirzītos noteikumus, lai uz viņu varētu paļauties. Uzņemas atbildību ģimenē un attiecībās ar draugiem, skaidro, kā rīkoties atbildīgi un veidot uzticēšanos	5.3. Patstāvīgi ievēro sev izvirzītos noteikumus, lai būtu uzticams un uz viņu varētu paļauties. Analizē savu iesaisti globālos procesos un rīkojas atbildīgi. Skaidro savas rīcības sekas un uzņemas par to atbildību

Digitālā pratība

Mērķis

Skolēns:

- atbildīgi izmanto digitālās tehnoloģijas ikdienā, lai zināšanas iegūtu, izmantotu un radītu, kā arī risinātu uzdevumus un problēmas, koplietotu un izmantotu savu un citu radītu saturu;
- prasmīgi pārvalda savu digitālo identitāti;
- efektīvi un droši komunicē un sadarbojas ar citiem digitālajā vidē;
- kritiski un konstruktīvi izvērtē tehnoloģiju un mediju lomu sabiedrībā.

Digitālā pratība

Skolēni:

Digitālo rīku, datus un digitālos resursus mērķtiecīgi, atbildīgi izmanto mācību procesā, prasmju apguvē, komunikācijā un sadarbībā!

Iespējamās metodes:

Blogu veidošana, video, platformu veidošana domu vai pieredzes apmaiņai, satura patiesuma izvērtēšana, datu analīze un apstrāde, komunikācija ar cilvēkiem, kurus nav iespējams satikt u.c.

Svarīgi:

Pedagogs atbalsta digitālo rīku izmantošanu:

- situācijās, kad uzdevumu bez tā paveikt nav iespējams;
- jaunu zināšanu un produktu radīšanā;
- skolēnu sadarbības veicināšanai.

Digitālo rīku izmantošana notiek pilnvērtīgi un kritiski!

Beidzot 3. klasi	Beidzot 6. klasi	Beidzot 9. klasi
6.1. Izmanto digitālās tehnoloģijas mācību uzdevumu veikšanai pēc norādījumiem	6.1. Izmanto digitālās tehnoloģijas zināšanu ieguvei, apstrādei, prezentēšanai, pārraidei un pamato digitālo tehnoloģiju lietojuma nepieciešamību	6.1. Izvēlas un izmanto iecerei vai uzdevumam piemērotākās digitālo tehnoloģiju sniegtās iespējas, lieto tās pašrealizācijai un daudzveidīga satura radīšanai

Pašvadīta mācīšanās

Mērķis

Skolēns:

- apzinās sevi kā indivīdu, savas vēlmes, vajadzības un intereses;
- spēj pārvaldīt savas emocijas, domas un uzvedību;
- spēj izvirzīt reālus mērķus, pieņemt atbildīgus lēmumus;
- prot un ir motivēts pastāvīgi un patstāvīgi mācīties un pilnveidot sevi;
- saprot un seko līdzi savam mācīšanās procesam;
- izvērtē savus mācību sasniegumus;
- apzinās efektīvākos mācīšanās paņēmienus;
- plāno mācīšanās procesu un uzņemas atbildību par to.

Skolēns attīsta spēju sadzīvot ar neskaidrību un neviennozīmīgām situācijām.

Pašvadīta mācīšanās

Skolēni:

Plāno, uzrauga, novērtē savu mācīšanās procesu, reflektē par to, izvēlas atbilstošas stratēģijas. Vada sevi, apzinoties savas stiprās puses un nepieciešamos uzlabojumus

Iespējamās metodes:

Sasniedzamā rezultāta izvirzīšana katru stundu, jēgpilnu uzdevumu veidošana, regulāra atgriezeniskā saite par uzdevumiem un sasniegto rezultātu, nepieciešamajiem uzlabojumiem, savu mācīšanās stratēģiju vērtēšana un atlase. Turpmāko mērķu izvirzīšana un darba plānošana.

Svarīgi:

Pedagogs mērķtiecīgi māca dažādas mācīšanās stratēģijas, atbalsta un palīdz skolēniem sevis izzināšanā, veido stundas atbilstoši efektīvas stundas nosacījumiem, veido labvēlīgu vidi skolēnu pašattīstībai, iesaista skolēnus dažādu lēmumu pieņemšanā, kas attiecas uz viņu mācīšanos, nodrošina daudzpusīgu, uz izaugsmi vērstu atgriezenisko saiti.

Mācīšanās mācīties (MM)

PLĀNOŠANA	UZRAUDZĪŠANA	NOVĒRTĒŠANA
1. Kāds ir uzdevums?	1. Vai man ir izpratne par to, ko daru?	1. Vai sasniedzu mērķi?
2. Kāds ir mans mērķis?	2. Kāda ir uzdevuma nozīme?	2. Kas man palīdzēja sasniegt mērķi?
3. Kādu informāciju un stratēģijas lietošu?	3. Vai sasniedzu savu mērķi?	3. Kas man traucēja?
4. Cik daudz laika un citu resursu man vajadzēs?	4. Vai man nepieciešams veikt izmaiņas?	4. Ko nākamo reizi darīšu citādi?

Pašvadītas mācīšanās attīstība

Tomēr katrā vecumposmā svarīgi ņemt vērā bērna fizisko, sociālo un kognitīvo spēju potenciālu, kas precīzāk redzams attēlā zemāk. Redzam, ka tikai apmēram 9 gadu vecumā bērnam palielinās uzmanības noturība, attiecīgi pieaug plānošanas un mērķa izvirzīšanas spējas. Ap 14 gadu vecumu notiek strauja vadības funkciju attīstība, kas ļauj apzinātāk plānot darbu, izvēlēties uzdevumu veikšanai nepieciešamās stratēģijas u.tml.

Beidzot 3. klasi	Beidzot 6. klasi	Beidzot 9. klasi
3.5. Mācību procesā ar pedagoga atbalstu seko iepriekš izvirzītu snieguma kritēriju izpildei un novērtē savu mācību darbu un mācīšanās pieredzi	3.5. Patstāvīgi seko iepriekš izvirzītu snieguma kritēriju izpildei un mācību procesā nosaka, vai un kā sniegumu uzlabot	3.5. Patstāvīgi veido savus kritērijus, kas liecina par mērķa sasniegšanu, izzina sava padarītā progresu un nosaka, vai un kā uzlabot sniegumu. Kļūdas izmanto, lai mērķtiecīgi mainītu savu darbību. Mācīšanās gaitā pārplāno dažus soļus, lai nonāktu pie labāka risinājuma

Sociāli emocionālā mācīšanās jeb SEM

Mērķis

Sociāli emocionālā mācīšanās (SEM) ir process, kurā tiek apgūtas un lietotas tādas kompetences kā **savu emociju izpratne un pārvaldīšana**, pozitīvu mērķu izvirzīšana un sasniegšana, **iejūtība un empātijas paušana pret citiem**, **pozitīvu attiecību veidošana** un uzturēšana, un **atbildīgu lēmumu pieņemšana**. SEM procesā apgūtās kompetences ietver zināšanas, prasmes un attieksmes/motivāciju.

Sociāli emocionālā mācīšanās jeb SEM

Iespējamās metodes:

Konkrēti šim mērķim veltītas stundas, tēmas vai metodes ietvertas dažādu mācību priekšmetu stundās, piemēri, skaidrošana vidē ārpus klases telpām – starpbrīžos, ēdamzālē, pagalmā u.c.

Visefektīvākā prasmju apguve tiek īstenota, ja tiek īstenota visas skolas pieeja. Tā ietver vienotu izpratni par sociāli emocionālās mācīšanās nozīmību, īpašu uzmanību attiecību veidošanai, procesa pārraudzību un vecāku/sabiedrības iesaisti.

Svarīgi:

Secīgums. Jebkuras no nosauktajām prasmēm tiek attīstītas soli pa solim, secīgi.

Aktīva darbošanās. Prasmes tiek attīstītas praktiski darbojoties un sadarbojoties.

Fokuss. Prasmju attīstīšanai tiek atvēlēts noteikts laiks un veltīta īpaša uzmanība.

Noteiktība. Skolotājiem un skolēniem ir skaidrs, kādas prasmes tiek attīstītas.

SEM

Struktūra

Pārvaldīt sevi

aizvien patstāvīgāk kontrolēt savas emocijas, domas un uzvedību dažādās situācijās, kā arī nospraust mērķus un virzīties uz to sasniegšanu

Pieņemt atbildīgus lēmumus

apzināties savu izdarīto izvēļu motivāciju un sekas attiecībā pret sevi un citiem, ņemot vērā savu un citu drošību un labklājību

Saprast citus

saprast, būt iejūtīgam un empātiskam pret dažādiem cilvēkiem, saprast uzvedības, sociālās un ētikas normas

Saprast sevi

apzināties apzināties un atpazīt emocijas, domas un uzvedību, izprast to cēloņus; apzināties savas stiprās puses un attīstības iespējas

Veidot attiecības

veidot un uzturēt gandarījumu nesošas un pozitīvas attiecības, skaidri izteikt savas vajadzības, sadarboties ar citiem un pretoties sociālam spiedienam, konstruktīvi risināt konfliktus, meklēt un piedāvāt palīdzību, kad tas ir nepieciešams.

Augstākais SEM attīstības līmenis

Apzinās savas stiprās un vājās puses un, balstoties uz šīm zināšanām par sevi, var pieņemt lēmumus par nākotni.

Saprot, kas izraisa un ietekmē dažādas emocijas un kā reaģēt uz savām un citu emocijām.

Kontrolē savas emocijas un uzvedību.

Spēj pārvarēt nepatīkamas situācijas un mainīt savu domu gaitu/skata punktu uz to. Spēj pielāgot savu uzvedību, lai reaģētu uz otra vajadzībām.

Saprot savas izdarītās izvēles atstāto iespaidu uz citiem.

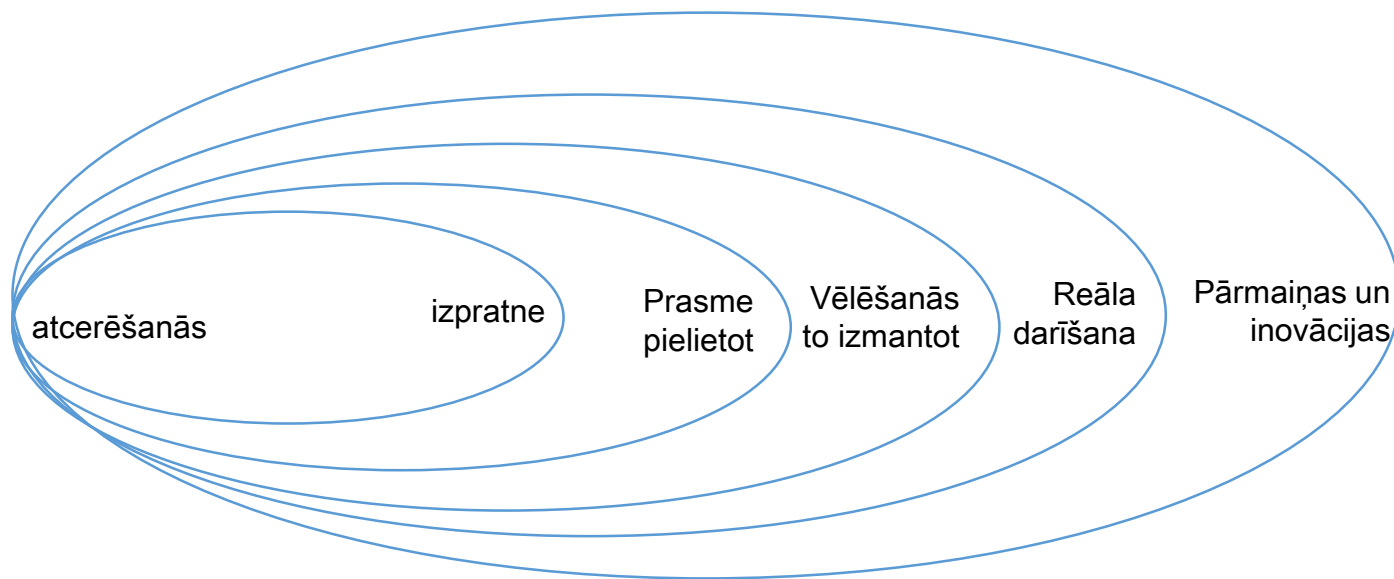
Apzinās savas stiprās puses un spēj integrēt citu viedokļus, lai pieņemtu pareizāko lēmumu attiecībā par nākotnes perspektīvām.

Biežāk lēmumu pieņemšanas procesā tiek domāts par ilgtermiņa sekām.

Rakstura izglītība (MK noteikumi Nr.480)

- 7.1. atbildība – griba un spēja paredzēt savas izvēles un rīcības sekas un rīkoties, respektējot cita cilvēka cieņu un brīvību;
- 7.2. centība – čaklums, uzcītība, rūpība un griba jebkuru darbu veikt pēc iespējas mērķtiecīgāk, kvalitatīvāk un produktīvāk;
- 7.3. drošme – izlēmība, bailu pārvarēšana, rakstura stingrība, situācijas novērtēšana un cienpilna rīcība, uzņēmība, centieni pēc taisnīgā un labā;
- 7.4. godīgums – uzticamība, patiesums, vārdu un darbu saskaņa;
- 7.5. gudrība – māka izmantot zināšanas labā veicināšanai savā un sabiedrības dzīvē;
- 7.6. laipnība – vēlība, atsaucība pret citiem, pieklājība;
- 7.7. līdzietība – attīstīta empātija, vēlme iejusties otra pārdzīvojumos un aktīvs atbalsts;
- 7.8. mērenība – rīcības un uzskatu līdzsvarotība, spēja nošķirt saprātīgas vēlmes no nesaprātīgām un atteikties no nevajadzīgā, atturēšanās no tā, kas traucē personas attīstību;
- 7.9. savaldība – uzvedības un emociju izpausmju kontrole un vadība, respektējot savu un citu cilvēku brīvību, kā arī cienot sevi un citus;
- 7.10. solidaritāte – savstarpējs atbalsts un rīcības saskaņotība, rūpes par savu, citu un kopīgu labumu, demokrātisks dialogs ar citiem;
- 7.11. taisnīgums – godprātīga lemšana, cilvēktiesību un citu saprātīgu interešu un morāles normu ievērošana;
- 7.12. tolerance – iecietība, vēlme izprast atšķirīgo (piemēram, cilvēka ārējo izskatu, veselības stāvokli, uzvedību, viedokli, ticību, paražas).

5 mācīšanās barjeras

/Cox, Light, Calkins, 2011/

Skolas administrācija

Mācību stunda

Skolotāju darbība

Skolēns

Par ko domājam, kad plānojam stundu?

Tradicionālā pedagogija

- Skolotājs māca – skolēns mācās
- Skolotājs zina visu – skolēns nezina neko
- Skolotājs domā – skolēns reproducē zināšanas
- Skolotājs runā – skolēns klausās
- Skolotājs vadītājs – skolēns padotais
- Skolotājs aktīvs – skolēns pasīvs
- Skolotājs nosaka mācību saturu – skolēns tam pielāgojas
- Skolotājs autoritārs – skolēns nebrīvs
- Skolotājs – mācīšanas subjekts, skolēns – mācīšanas objekts

Pārmaiņas salīdzinājumā

TAGAD, PA VECAM

- Informācijas došana – mācīšana
- Ko es šodien iemācīšu? Atbildība skolotājam, vai iemācīs vai ne.
- Uzdevumi – reproduktīvi. Bērni atdarina piemērus, zema kognitīvā atdeve
- Jautājumi-atbildes. Skolotājs – mācītājs.
- Mērķis stundai. Uzdevums iemācīt saturu.

RĪT, PA JAUNAM

- Informācijas iegūšana – mācīšanās
- Ko iemācīsies skolēns? Skolēnam zināms rezultāts, kas jāasniedz. Jāpielieto domāšanas rīki
- Uzdevumi – produktīvi. Bērni paši veido savas zināšanas, augsta kognitīvā atdeve.
- Saruna – līdzvērtīgas partnerattiecības
- Mērķis katram uzdevumam. Kas ar šo uzdevumu notiek skolēna galvā, ko viņš iemācās?

Produktivitāte = Efektivitāte

- Svarīgākais mērinstruments – cik produktīva ir stunda?
- Kā panākt to, lai skolēna ieguldījums stundā ir lielāks par skolotāja ieguldījumu stundā?
- Ja skolotājs ir nostrādājis, bet no skolēna par šo stundu «ārā neko nevar dabūt», tad process nav produktīvs.

MĀCĪBU STUNDAS EFEKTIVITĀTE

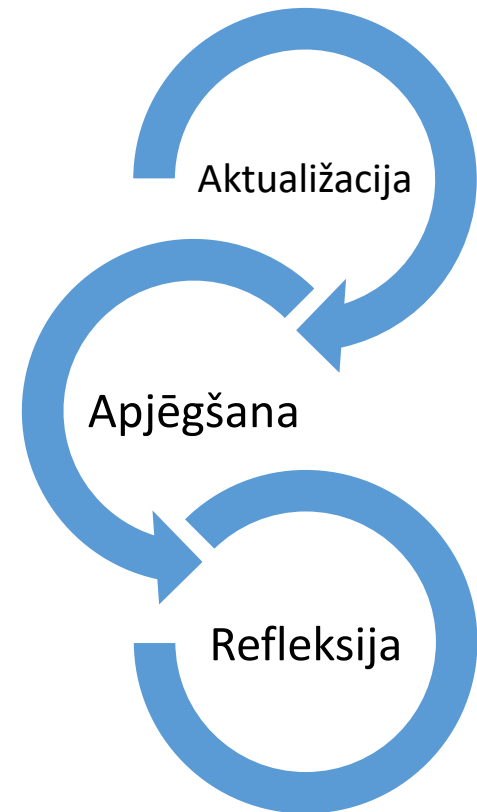
Mācību stunda – mācīšanās iedziļinoties

sasniedzamais rezultāts

jēgpilni uzdevumi

domāt par mācīšanos

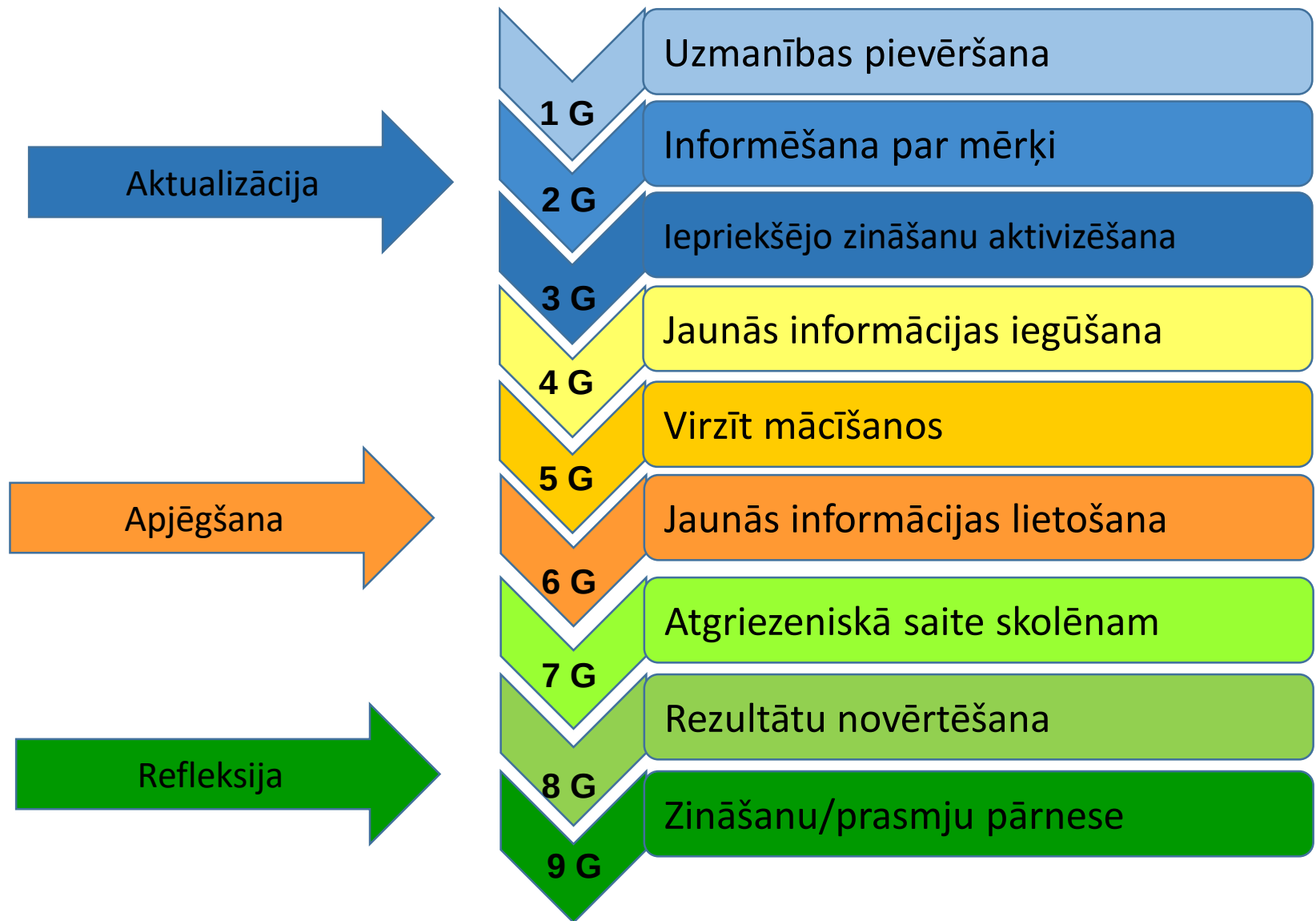
atgriezeniskā saite

Stundas struktūra (trīs fāžu stunda):

- **Aktualizācija** (ierosināšanas fāze) – atsaukt skolēna atmiņā esošās zināšanas, prasmes, pieredzi, uz kuru balstīties.
- **Apjēgšanas fāze** – apjēdz jaunās zināšanas, iegūst jaunas prasmes.
- **Lietošanas fāze** – jaunapgūto zināšanu un prasmju lietojums, refleksija – skolēni pārdomā, izvērtē, ko un kā stundā iemācījās, kā tas atbilst iecerētajam.

9 G metode (Gagne metode)

5 E MODELIS

1.	Iesaisti	Ar jautājumu un aktivitāšu palīdzību izglītojamie tiek iesaistīti darbībā, lai aktualizētu viņu iepriekšējās zināšanas, spējas par nodarbības tematiku.
2.	Atklāj un izpēti	Izglītojamie atklāj savas iepriekšējās zināšanas un izpēta pašu izpratni un spējas par nodarbības tematiku.
3.	Izskaidro	Izglītojamie iegūst informāciju par zinātniskiem faktiem, konceptiem un nepieciešamajām prasmēm, kas saistītas ar nodarbības tematiku.
4.	Pilnveido	Izglītojamie pielieto tikko iegūto informāciju un apūtās/pilnveidotās prasmes.
5.	Izvērtē	Izglītojamo sasniegtie rezultāti tiek novērtēti.

Zināšanu konstruēšana

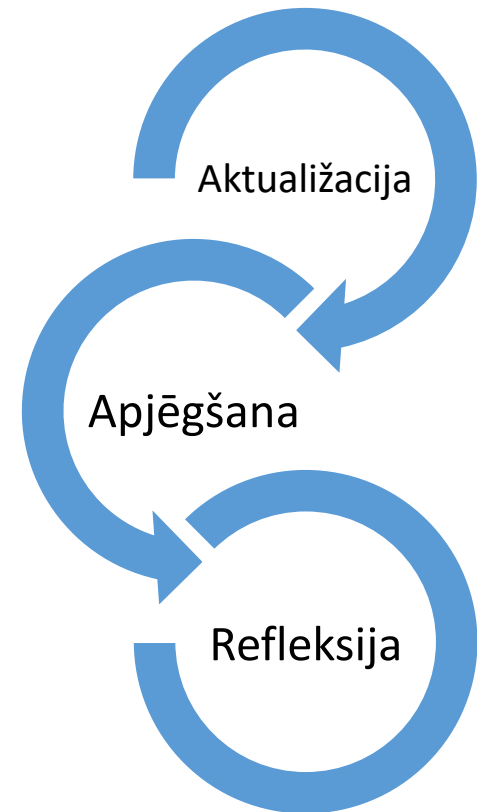
skolēni ģenerē idejas un izpratni,
kas ir jauna situācija viņiem, tas
notiek caur interpretāciju, analīzi,
sintēzi un/vai izvērtējumu.

Uz zināšanu modelēšanu un konstruēšanu vērsta stundas plānošana

1. Sasniedzamais rezultāts – ko iemācīsies skolēni?
2. Tēmas ievads, «āķis» kā ieinteresēt – balstīts uz iepriekšējo pieredzi
3. Stundas darbības un uzdevumi, kas visi vērsti uz skolēnu mērķtiecīgu darbību, lai sasniegtu plānoto SR.
 - Jādomā, kā skolēni paši nonāks līdz secinājumiem
 - Uzsvars uz skolēnu domāšanas procesu
4. Kā skolotājs pārlicinās, ka tiešām skolēni ir secinājuši, sapratuši, iemācījušies?

Mācību stunda – mācīšanās iedziļinoties

sasniedzamais rezultāts

Stunda

(Skolēnam sasniedzamais rezultāts):

- katra stunda balstās uz konkrētu, izmēramu, plānveidīgu darbību;
- skolotājs izvēlas metodes, kuras plaīdz sasniegt rezultātu;
- stunda ir strukturēta

*skolotāja uzdevums iemācīt skolēnu
mērķtiecīgi strādāt, lai sasniegtu
ieplānoto rezultātu*

Gatavojoties stundām skolotājs sev jautā:

- Ko vēlos sasniegt?
- Ko mani skolēni iemācīsies – zinās, sapratīs, pratīs izdarīt?
- Cik labi viņiem tas jādara?
- Kā es zināšu, ka skolēni rezultātu ir sasnieguši?
- Kā viņi demonstrēs to, ko iemācīsies?
- Kādas metodes, paņēmieni, darba formas rezultāta sasniegšanai ir vispiemērotākās?

Skolēni apgūst programmu, nevis grāmatu!

Stundā sasniedzamais rezultāts apraksta - ko skolēns zinās, prātīs pēc mācību stundas.

- Kas ir galvenais, kas skolēniem šajā stundā jāiemācās?
- Kāpēc tas skolēniem ir svarīgi? Kā tas saistās ar citām stundām?
- Vai iecerēto būs iespējams izdarīt vienā stundā?
- Kā stundā pārliecināties, ka skolēni plānoto ir iemācījušies!

Stundas sākumā paziņot SR skolēniem vai formulēt kopā

SR

- ✓ **ticams** – stundā reāli sasniedzams, bet pietiekami ambiciozs;
- ✓ **būtisks** – jānošķir būtiskās zināšanas un prasmes no mazsvarīgām;
- ✓ **jēgpilns** – skolēnam ir skaidrs, ko tas dos, ja viņš konkrēto lietu zinās, pratīs;
- ✓ **izmērāms** – ir iespējams precīzi pārliccināties, vai plānotais rezultāts ir sasniegts.
- ✓ **skolēnam saprotams** – formulējumā izmantoti bērniem saprotami vārdi, viegli uztverams

Atslēgvārdi

- *Prot*
- *Zina*
- *Plāno*
- *Analizē*
- *Formulē*
- *Izvērtē*
- *Saskata*
- *Lieto*
- *Nosaka*
- *Sameklē informāciju*
- *Veido*
- *Izvēlas piemērotāko paņēmienu*
- *Izstāsta*
- *Salīdzina*
- *Izpilda*
- *Uzraksta*
- *Pārveido*
-

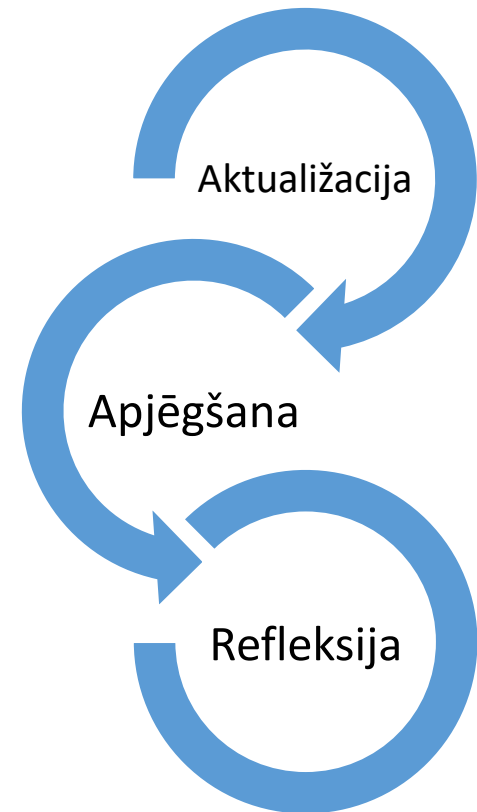
Kā zināt, vai stundā sasniedzamais rezultāts ir sasniegts?

- veikt refleksiju
- iespēju robežās - atgriezeniskā saite uzreiz
- dot uzdevumus, lai pārliccinātos, ka rezultāts ir sasniegts

Mācību stunda – mācīšanās iedziļinoties

sasniedzamais rezultāts

jēgpilni uzdevumi

Jēgpilni uzdevumi – soli pa solim uz
sasniedzamo rezultātu

Divas pieejas

Dari kā es

Skolēns

- saņem paraugu, algoritmu
- izpilda pēc parauga un vingrinās

Mācīšanās ar izpratni

Skolēns

- kas tas ir?
- kā to var izdarīt?
- ko tas nozīmē?
- dara, veido savu algoritmu un vingrinās

Pamatdarbības (B.Blūma taksonomija)

Dimensija	darbības
Izvērtēšana (radišana)	Pretstatīt, izvērtēt, pamatot, apšaubīt, kritizēt, salīdzināt, izlemt, aizstāvēt, vērtēt, izvēlēties, interpretēt, spriest par, paredzēt, novērtēt ar atzīmi, ranžēt, atrisināt problēmas
Sintēze	Integrēt, kombinēt, apvienot, atvasināt no, projektēt, diskutēt par, argumentēt, kategorizēt, formulēt, izgudrot, projektēt, plānot, modificēt, izgatavot, ražot, pārstrukturēt, izmainīt, uzlabot
Analīze	analizēt, atšķirt, attiecināt, sakārtot, atdalīt, izvēlēties, salīdzināt, izskaidrot, klasificēt, izsekot izcelšanos, sadalīt sastāvdaļās, debatēt, eksperimentēt ar, pētīt, attiecināt pret, sīkāk iedalīt, pārbaudīt
Pielietošana	lietot, izmantot, atrisināt, aprēķināt, paredzēt, pārbaudīt, pilnveidot, izmainīt, modificēt, izskaidrot, darboties ar, organizēt, izgatavot, strādāt ar, prasmīgi apieties ar
Izpratne	Interpretēt, paredzēt, apspriest, kopsavilkt, iztulkot, aprēķināt, klasificēt, diferencēt, izskaidrot, pārbaudīt, vispārināt, paredzēt, sniegt pārskatu par, aptuveni novērtēt
Zināšanas	atpazīt, atrast, definēt, identificēt, aprakstīt, apzīmēt, uzskaitīt, numurēt, iegaumēt, sakārtot, nosaukt, organizēt, atcerēties, iegaumēt, prezentēt, dokumentēt

*Virspusējas zināšanas –
iegūstu un apkopoju informāciju*

Identificēju, zinu nosaukt,
sekoju vienkāršām instrukcijām

Definēju, kombinēju, aprakstu,
pielietuju prasmes, sakārtoju faktus

Analizēju, izskaidroju cēloņus,
kritizēju, salīdzinu un pretnostatu,
apstrīdu, attaisnoju

Radu, formulēju, ģenerēju,
atspoguļoju, teoretizēju

*Iedziļināšanās –
izmantoju informāciju*

John Hattie, izmantojot SOLO Taksonomiju

Jēgpilnu uzdevumu kritēriji

- **Palīdz skolēnam sasniegt rezultātu** (*ir skaidrs, ko ar šo uzdevumu var iemācīties un kā ar to tuvoties mērķim*)
- **Ietver atbalsta struktūru skolēnam** (*atgriezeniskā saite, vide – gan fiziska, gan emocionāla*)
- **Atbilst skolēnu esošajām zināšanām, prasmēm, pieredzei** (*diferenciācijas iespējas, iespēja praktizēties, tiek izmantotas iepriekšējās zināšanas*)
- **Nepieciešams domāt** (*augstākie izziņas darbības līmeņi – interpretēšana, analīze, sintēze, novērtēšana*)
- **Uzdevumi ir daudzveidīgi un ietver autentiskas situācijas** (*situācija ir skolēnam aktuāla, iz dzīves*)

Pedagogs, kas vada mācīšanos

SKOLOTĀJU PRASMES

VADĪT MĀCĪŠANOS

ANALIZĒT UN REFLEKTĒT

SADARBOTIES

Akcentu pārbīde

- No zināšanām uz **zināšanu lietošanu daudzveidīgās situācijās un kontekstos**
- no gatavu zināšanu nodošanas un atprasīšanas uz **sarunu, produktīviem uzdevumiem**
- no frontāla procesa uz **sadarbību, iesaistīšanos**
- no tikai summatīvas vērtēšanas uz **jēgpilnu atgriezenisko saiti par mācīšanās procesu**

Pedagogs, kurš vada mācīšanos

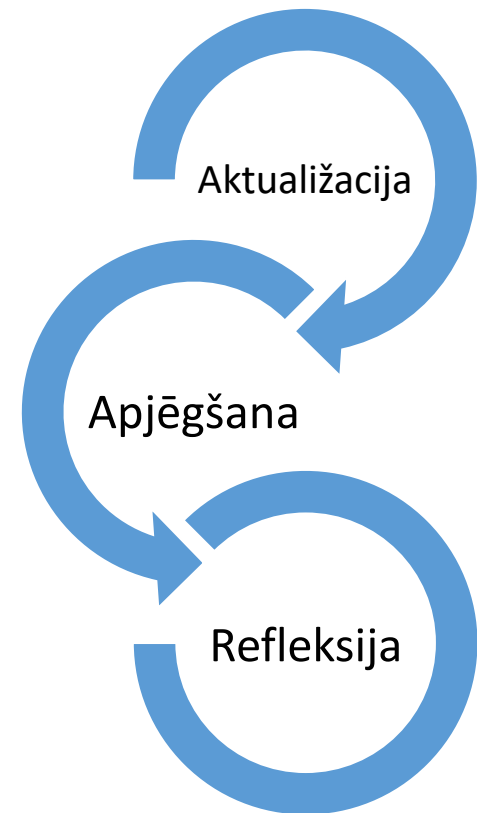
- **Iedvesmo, virza un atbalsta** skolēnus izaugsmē
- **Veido** fiziski un emocionāli **drošu, attīstošu** un **iekļaujošu** mācību **vidi**
- Pamatīgi **pārzina** savu **mācību jomu** un priekšmetu(s) un māc to(s) prasmīgi mācīt
- **Plāno** mācības stratēģiski un tās **efektīvi īsteno**
- **Pilnveido** savu profesionālo **praksi** un **sadarbojas** ar kolēģiem un vecākiem skolēnu mācīšanās atbalstam

Mācību stunda – mācīšanās iedziļinoties

sasniedzamais rezultāts

jēgpilni uzdevumi

domāt par mācīšanos

PLĀNOŠANA

1. Kāds ir uzdevums?

2. Kāds ir mans mērķis?

3. Kādu informāciju un stratēģijas lietošu?

4. Cik daudz laika un citu resursu man vajadzēs?

UZRAUDZĪŠANA

1. Vai man ir izpratne par to, ko daru?

2. Kāda ir uzdevuma nozīme?

3. Vai sasniedzu savu mērķi?

4. Vai man nepieciešams veikt izmaiņas?

NOVĒRTĒŠANA

1. Vai sasniedzu mērķi?

2. Kas man palīdzēja sasniegt mērķi?

3. Kas man traucēja?

4. Ko nākamo reizi darīšu citādāk?

1. līmenis. **lesācējs.**

Neapzinās savas zināšanas. Nedomā par konkrētām iemācīšanās stratēģijām.

2. līmenis. **Apzināts lietotājs.**

Zina kaut ko par dažādiem domāšanas veidiem, piemēram, ideju ģenerēšana vai ierādījumu meklēšana. Domāšana lielākoties nav plānota vai virzīta ar nodomu.

3. līmenis. **Stratēģisks lietotājs.**

Organizē savu domāšanu ar problēmu risināšanas un citiem domāšanas paņēmieniem. Pārzina un lieto atbilstošas kontekstam iemācīšanās stratēģijas, lai labāk iemācītos.

4. līmenis. **Domājošs lietotājs.**

Bez stratēģiskiem paņēmieniem lieto refleksijas par savu mācīšanos, prognozē kas notiks, pēc mācīšanās procesa izvērtē savu darbību un secinājumus izmanto tālākās mācīšanās uzlabošanai.

(Perkins)

Pašvadīta mācīšanās

- Kāds ir uzdevums/problēma?
- Kādas ir līdzības/ atšķirības ar iepriekšējām zināšanām?
- Kā es pamatošu savus secinājumus?
- Kuru visefektīvāko stratēģiju šajā uzdevumā izmantošu? Kāpēc izmantošu šo stratēģiju?
- Vai risinājums sniedz jēgpilnu atbildi?
- Vai esmu apmierināts, kā tiku galā ar uzdevumu?

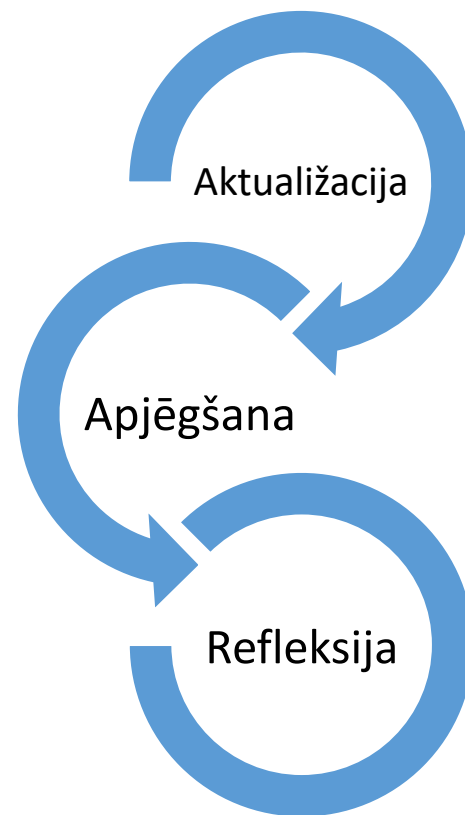
Mācību stunda – mācīšanās iedziļinoties

sasniedzamais rezultāts

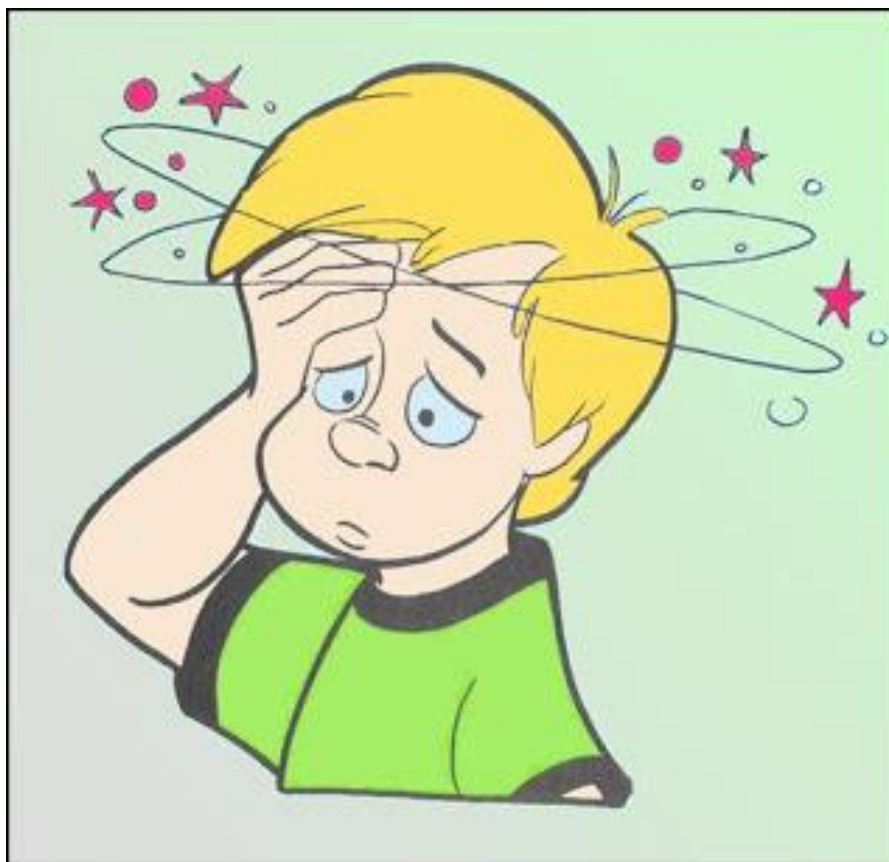
jēgpilni uzdevumi

domāt par mācīšanos

atgriezeniskā saite

Vērtēšana = atgriezeniska saite?

Vērtēšanai mācību procesā jābūt:

- **Izmantojamai** - vērstai uz to, kas jādara, lai pilnveidotos
- **Detalizētai** - nevar palikt tikai pie situācijas konstatējuma
- **Operatīvai** – īstajā laikā, tūlītēja reakcija uz paveikto
- **Diskrētai** – veltītai konkrētam skolēnam
- Vērtējumu var izteikt ar punktiem, simboliem, **aprakstoši**

Negatīvs vērtējums neko neiemāca. Ne katrs pozitīvs vērtējums ir kvalitatīvs.

Vērtēšana, lai mācītos

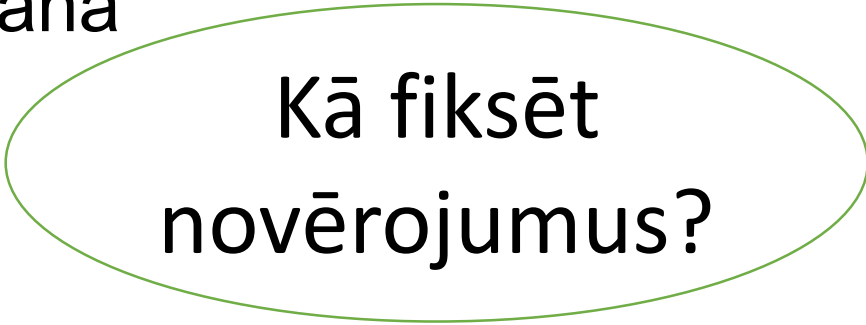
Skolotājs:

- skaidro **mācīšanās mērķus un snieguma kritērijus**, panāk skolēnu izpratni par tiem,
- veido **efektīvas sarunas** klasē, izmanto uzdevumus un aktivitātes, kas dod datus, faktus, pierādījumus par mācīšanos,
- nodrošina tādu **atgriezenisko saiti**, kas palīdz skolēniem virzīties uz priekšu,
- aktivizē skolēnu **sadarbību** mācoties un dodot savstarpēju atgriezenisko saiti, lai viņi palīdzētu viens otram,
- veicina skolēnu **metakognīciju**, motivāciju, pašvērtējumu, atbildīgumu par savu mācīšanos.

William and Thompson (2007)

Strukturēti apraksti un piemēri

Līmeņa noteikšana

Kā fiksēt
novērojumus?

Transkripcija

Skaitīšana / kodēšana

Dienasgrāmata

- Jebkurai vērošanai nepieciešams konkrēts mērķis un struktūra, lai analīze būtu fokusēta, balstītos uz novērotajiem faktiem.
- Šajā gadījumā var līdzēt vērošanas pieraksti, gatavojoties analizēt, kā skolotājs vada mācīšanās procesu.

- Lai stundu analīze būtu efektīva, nepieciešama savstarpēja uzticība starp kolēģiem, zinot, ka mērķis ir panākt produktīvāku mācību procesu.
- Svarīgākā ir stundas analīzes kvalitāte un lai būtu iespējams mācīties visiem iesaistītajiem kolēģiem.

Secinājumi pēc sarunas

- Vai stundas analīzes, sarunas rezultātā ir pieņemti lēmumi turpmākai darbībai?
- Vai ir skaidrs, kāds atbalsts sniegts skolotājam un ka ir iespēja pilnveidoties?
- Vai abas puses apmierinātas ar AS sniegšanas/saņemšanas rezultātu?

Stundas analīze un AS sniegšana

- AS sniedzējs noskaņo pozitīvai sarunai, 3P pieeja – paslavē, pajautā, piedāvā;
- Kritisko ielikt jautājumā nevis kritikā, lai skolotājs, atbildot, pats atrod kļūdu;
- Sākot ar jautājumiem, var izsaukt uz “cīņu”- jautājums atbilde – aizstāvēšanās, pastāvēšana par savu taisnību;
- Jautājums «Kāpēc?» liek taisnoties un skaidroties, labāk jautājums «Kā?»
- Visefektīvāk, ja notiek saruna – vieta domāšanai gan skolotājam, gan vērotājam.

Padomā!

Kā man veicas ar AS sniegšanu

- skolēniem
- kolēģiem, pārrunājot vērotās stundas?

Stundu vērošanas kultūra skolā

- Metodiskās dienas
- «Mazās grupas»
- Atvēlēts laiks stundu vērošanai, laiks sarunai pēc stundas
- Iesākumam katram skolotājam - «panākumu garšu», gandarījumu no padarītā darba
- Skolā starp pedagogiem valda savstarpēja uzticība
- Veselīgs mikroklimats
- Kolēģu un administrācijas atbalsts

Skolotāja pašrefleksija

- Vai es šodien sasniedzu to, ko vēlējos?
- Vai es biju pietiekami sagatavojusies, lai rosinātu skolēnu maksimālu mācīšanos?
- Ko tieši es veicu labi? Kas veidoja izdošanās pamatu?
- Ko es varētu darīt labāk? Kas man nepieciešams, lai to sasniegtu?
- Kādu īpaši nozīmīgu prasmi/informāciju es vēlējos attīstīt/sniegt? kas liecina par šīs prasmes/informācijas apguvi?
- Ko es šodien/ šonedēļ esmu iemācījusies pats?

**Nav svarīgi, cik daudz resursu Tev ir.
Ja Tu neproti tos izmantot,
Tev vienmēr būs par maz.**

Kontaktinformācija

Andžela Sokolova
Mārupes Valsts ģimnāzija
direktora vietniece
Tālrunis: +371 26324789
E-pasts: angela.sokolova@inbox.lv